

TOISEN ASTEEN OPISKELIJAJÄRJESTÖJEN OPPIVELVOLLISUUSMALLI

Finlands Svenska Skolungdomsförbund rf
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry
Suomen Lukiolaisten Liitto ry
Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry

Johdanto

Oppivelvollisuuden pidentämisen on laajennettava nuoren tosiasiallista valinnanvapautta opiskelumuodostaan, -paikastaan tai -alastaan. Oppivelvollisuuden laajentaminen edellyttää toisen asteen koulutuksen aitoa maksuttomuutta. Toisen asteen maksuttomuuteen on sisällyttävä niin oppimateriaalit, työvälineet kuin muutkin koulutukseen osallistumisesta välillisesti aiheutuvat kustannukset. Näin ollen oppivelvollisuuden laajentaminen edellyttää lukuisten muiden asioiden lisäksi esimerkiksi toisen asteen opiskelijoiden opintotuen ja koulumatkatuen kehittämistä. Oppivelvollisuustehtävään liittyvien erilaisten koulutusmuotojen järjestäjille on korvattava siitä syntyvät kustannukset täysimääräisesti valtion budjetista.

Peruskoulusta sujuvasti toiselle asteelle

- Perusopetuksen resursseja on vahvistettava siten, että jokaisella perusopetuksen päättäneellä on tosiasialliset valmiudet opiskeluun toisella asteella.
- Nivelvaiheen ohjausta perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen välillä on kehitettävä siten, että jokaisella on tiedot toisen asteen opintojen vaihtoehtoista.
- Nuoren asuin- tai kotikunnan on vastattava siitä, että nuori hakeutuu toisen asteen koulutukseen.
- Jos nuori ei hakeudu tai pääse toisen asteen koulutukseen, on nuoren asuin- tai kotikunnalla velvollisuus kontaktoida nuori, käydä ohjauskeskustelu ja tarjota opiskelupaikka tai paikka ns. "kolmannen väylän", esimerkiksi kymppiluokkien tai työpajatoiminnan, piiristä.

Oikeus mielekkääseen opiskelupaikkaan toisella asteella

- Oppivelvollisuuden pidentämisen on lisättävä nuorille nykyisin tarjolla olevien vaihtoehtojen määrää. Siksi lukio- ja ammatillisen koulutuksen ohella pitää hyödyntää esimerkiksi kymppiluokkia, kansanopistoja, työpajatoimintaa, kuntoutusta ja oppisopimuskoulutusta.
- Jokaisella on oltava oikeus valita vapaasti koulutusmuotonsa ja -alansa. Nuoria ei saa pakottaa heille selvästi sopimattomaan opiskelumuotoon, koska yleisimmät keskeyttämisen syyt liittyvät opiskelumotivaatioon ja alan kiinnostavuuteen.
- Oppisopimuskoulutuksen on oltava pidentyvän oppivelvollisuuden yksi toteutusmuoto. Tämä edellyttää oppisopimuskoulutukseen liittyvien käytänteiden kehittämistä siten, että oppisopimuskoulutus on aito vaihtoehto myös nuorille. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että oppisopimuskoulutus otetaan opintotuen piiriin.
- Oppivelvollisuuden laajentaminen ei saa poistaa vapaata hakeutumisoikeutta toisen asteen koulutukseen. Opiskelijalla on oltava mahdollisuus opiskeluun kotoa käsin, eikä opiskelijaa voida pakottaa muuttamaan koulutuksen takia.

Ohjausta ja joustavia opintopolkuja

- Laajennetaan jälkiohjausoikeus koskemaan kaikkia toisen asteen opiskelijoita.
- Turvataan toisen asteen opinto-ohjauksen resurssit. Jokaista kahtasataa opiskelijaa kohti on oltava yksi täysipäiväinen opinto-ohjaaja. Lisäksi on toteutettava valtakunnallinen opinto-ohjauksen kehittämisohjelma.
- Laajennetaan vertaistutortoiminta jokaiseen oppilaitokseen, jotta erityisesti kaikki uudet opiskelijat saavat tarvitsemansa opastuksen ja tuen opintoihin kiinni pääsemiseksi.
- Vahvistetaan opintojen rakenteellista valinnaisuutta ja lisätään lukiodiplomien suorittamismahdollisuuksia, jotta opiskelumotivaatio kasvaa ja jotta opiskelija voi syventyä toivomiinsa oppisisältöihin.
- Muiden tutkintoon johtavien koulutusten lisäksi taataan opiskelijalle mahdollisuus tehdä ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto oppivelvollisuuden piirissä. Opiskelijalla on oltava samalla myös oikeus käydä lukion pakollisten kurssien laajuus tai ammatillisen koulutuksen yhteiset tutkinnon osat ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon täydennykseksi.
- Opiskelijan kurssien tai opintojaksojen määrää ei saa rajoittaa ja mahdollisuus opintojen itsenäiseen suorittamiseen on säilytettävä. Ammatillisen koulutuksen on jatkossakin perustuttava henkilökohtaistamiseen.
- Lisätään joustoja oppimäärän tavoitteelliseen suoritusaikaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti.
- Vahvistetaan opetuksen resursseja ja varmistetaan opettajan antaman opetuksen määrän riittävyys toisella asteella.

Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

- Oppivelvollisuuden laiminlyönnistä voitaisiin antaa enintään huomautus, käydä ohjauskeskustelu opiskelijan kanssa ja tarvittaessa tehdä ilmoitus esimerkiksi etsivään nuorisotyöhön.
- Koulutuksen järjestäjällä on oltava velvollisuus suunnitella opiskelijan erityinen tuki ja ohjaus yhdessä opiskelijan kanssa. Tämä päivitetään opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan tai osaamisen kehittämissuunnitelmaan.

Maksuton koulutus ja toimeentulo

- Aidosti maksuton toisen asteen koulutus kattaa opiskeluun liittyvät materiaalit, kannettavan tietokoneen, työvälineet ja muut välineet sekä tutkintomaksut.
- Opintotuki ulotetaan kaikille toisen asteen opiskelijoille eli 17 vuoden ikäraja luovutaan.
- Huoltajien tulojen alentavasta vaikutuksesta opintotukeen luovutaan, jotta jokainen voi tehdä omaa tulevaisuuttaan koskevat päätökset itsenäisesti.
- Koulumatkatuen on mahdollistettava nykyistä paremmin erilaisiin koulutusmuotoihin osallistuminen. Koulumatkatuen 43 euron omavastuuosuudesta luovutaan, koulumatkatukeen oikeuttava kilometrimäärä lasketaan 10 kilometristä 5 kilometriin ja mekaanista koulumatkojen määriin perustuvaa tuen myöntämisedellytystä joustavoitetaan.
- Asumistukioikeus laajennetaan kaikille itsenäisesti asuville toisen asteen opiskelijoille riippumatta opintotukioikeudesta.

Hyvinvointi ja opiskelijahuolto

- Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö arvioivat ammatillisen koulutuksen reformin vaikutukset opiskeluhooltoon.
- Vahvistetaan osallisuutta, panostetaan yhteisölliseen opiskeluhooltoon sekä ehkäistään työrauhaongelmia, kiusaamista ja häirintää. Varmistetaan, että oppilaitoksissa ja opetuksessa vallitsee oppimista edistävä ilmapiiri.
- Toisen asteen opiskeluhoollon palveluihin on säädettävä sitovat mitoitukset sosiaali- ja terveysministeriön laatimien valtakunnallisten suositusten mukaisesti.
- Turvataan opiskeluhoollon yksilökohtaisten opiskeluhoitopalveluiden toimivuus ja erityisesti psykologipalveluiden riittävyys. Kehitetään opiskeluhoollon palveluita vastaamaan opiskelijoiden hyvinvoinnin haasteisiin.

